

ВЪЗРОЖДЕНСКИТЕ ДОПИСКИ ЗА УЧИЛИЩЕТО В ПЕРУЩИЦА

Креса Стоянова

За обучение на деца в Перущица се споменава от 1809 г. Първоначално, то се води в една предоставена селска къща, в дома на един от старейте Никола Кънев. В това му родолюбиво начинание го последвали поп Никола, Гинчо Иванов и други¹. Преди спомената година обучението на „четмо и писмо“ на български език² се е водило в манастирската обител „Светите Теодоровци Тирон и Стратилат“ с „чудесно местоположение“ над селото³. На игумените и монасите е било поверено да подготвят малките възпитаници, които престоявали известно време в обителта. А в споменатите частни къщи те били под грижите на ангажирали се с тази задача учители, обикновено свещеници, притежаващи различна степен на грамотност и образование. През годините обучението на перущинските деца се води с прекъсвания и по двата описани способа. Такава обстановка заварва след контракта назначения тук за учител през 1850 г. в току-що откритото школо Христо Г. Данов. В спомените си той споделя: „перущинци са извънредно трудолюбиви, като цялото им ежедневие било запълнено с работа...“ Той между другото споменава „за 15-20 перущичани, бивши попски ученици, (сведението се отнася за началото на август 1850г. - бел. м. Кр.Ст.), които се занимаваха с бакалия и кръчмарство, всички други селяни бяха неграмотни“. Данов не пропуска да отбележи, че е заварил „една стара напусната вече църква, с новопостроена действаща и училище в двора ѝ“⁴. За състоянието на учебното дело той пише: „В работата си насочвах всичкото си внимание върху малките във взаимното училище, та те да тръгнат оправно, както и върху ония големите в класа, за да им вдъхна любов към науката, за да укрепя в младите им души съзнанието за граждански дълг и общенията, чрез тях после с реч и пример да може полека-лека да се въздейства и на големите, техните родители и братя. И наистина, което ще се види, надеждите ми се увенчаха с успех“⁵. Обстановката в следващите години след назначаването му се променя, както и по време на пребиваването на последвалите го учители.

Това е първото свидетелство, в което се описват състоянието и методите в образованието, възприети в селото през 50-те години на XIX век. То отразява мислите и вълнуващите чувства на първия специално подготвен учител, заслужил заплатата си от 3200 гроша.